

MADE IN SWEDEN

- En studie om modeföretags inställning till etablering av
produktion i Sverige

Kandidatuppsats
Textil Produktutveckling och Entreprenörskap

Annie Olsson
Therese Nilsson

Rapportnummer: 2022.12.05

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Textil Produktutveckling och Entreprenörskap

Svensk titel: Made in Sweden - en studie om modeföretags inställning till etablering av produktion i Sverige

Engelsk titel: Made in Sweden - a study of fashion companies' attitudes to establishing production in Sweden

Utgivningsår: 2022

Författare: Annie Olsson & Therese Nilsson

Handledare: Gustav Kibe

Examinator: Philip Warkander

Nyckelord: Svenskproducerat mode, svensk textilproduktion, ekonomisk hållbarhet, miljömässig hållbarhet, produktionskapacitet

Key words: Swedish produced fashion, swedish textile production, economic sustainability, environmental sustainability, production capacity

Abstract

The textile and fashion industry is known for its globalized value chain and the numerous negative environmental impacts it entails. Textile production in Sweden was common until the 1970's, when the production moved to other countries to achieve cost benefits. Today, over 80% of the clothing and home textiles that are consumed in Sweden, is produced in countries not belonging to the European Union. Aside from long transport distances, these countries often have a lack of environmental legislation. This study examines experts in the textile and fashion industry, fashion companies and a manufacturing company with the help of qualitative semi-structured interviews to identify fashion companies' attitude to establishing part of their production in Sweden. In addition to this, the study aims to investigate the conditions required for production in Sweden to be economically and environmentally sustainable, in order to shed light on, and contribute to, knowledge about the conditions required to enable Swedish production in the fashion industry. The results of the study identify economic- and production capacity as two of the biggest challenges in relation to Swedish-produced fashion. Concurrently, several economic- and environmental aspects, technical development and automation are highlighted as opportunities by both experts, fashion companies and the manufacturing company. The study's respondents consistently show a positive attitude towards Swedish production, yet attention is drawn to a wait-and-see attitude among the fashion companies towards establishing part of their production in Sweden.

Förord

Denna uppsats är en kandidatuppsats, skriven vid Högskolan i Borås under våren 2022 av oss, Annie Olsson och Therese Nilsson. Vi har dock många personer att tacka som har varit betydande för uppsatsens utfall.

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till Daniel Ekwall och Ellen Flybäck som ställt upp som sakkunniga i studien, och respondenterna från de tre modeföretagen, samt det tillverkande företaget. Tack för att ni ställde upp och medverkade på intervjuer, ni har alla bidragit med mycket givande och intressant information.

Vidare vill vi tacka våra klasskamrater för betydande och relevant återkoppling vid de fyra seminarier som ägt rum under våren.

Slutligen riktas stor tacksamhet till vår handledare Gustav Kibe för ett stort engagemang, värdefulla tips och goda förmåga att svara på alla våra kluriga frågor och funderingar.

Textilhögskolan, Borås, 2022-06-01

Annie Olsson

Therese Nilsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Problemdiskussion	8
1.3 Syfte	10
1.4 Forskningsfrågor	10
1.5 Avgränsningar	11
2. Metod	12
2.1 Metodbeskrivning	12
2.1.1 Studiens kronologi	13
2.1.2 Litteraturgenomgång	13
2.1.3 Intervju	14
2.1.3.1 Intervjuguide	14
2.1.4 Urval	15
2.1.4.1 Konfidentialitet	16
2.1.5 Analysmetod	17
2.2 Metodreflektion	17
2.2.1 Validitet	17
2.2.2 Reliabilitet	17
2.2.3 Relevans	18
2.2.4 Etik	18
2.2.5 Hållbarhet	19
2.2.6 Kritik	19
3. Teoretisk referensram	20
3.1 Kulturella och geografiska skillnader	20
3.2 Miljöpåverkan vid stort geografiskt avstånd	20
3.3 Viktiga faktorer vid val av produktionsland	21
3.4 Nya tillverkningsteknologier kan gynna lokal produktion	22
3.5 Fördelaktiga aspekter med lokal produktion	22
4. Resultat	24
4.1 Traditionsenlig produktion	24
4.2 Ekonomiska förutsättningar påverkar val av produktionsland	25
4.3 Brist på kunskap och produktionskapacitet	26
4.4 En mer flexibel textil värdekedja eftersträvas	27
4.5 Kortare transportsträckor ger goda möjligheter till ökad flexibilitet	27
4.6 Avvaktande inställning till etablering av produktion i Sverige	28
4.7 Framtidsutsikter för svenskproducerat mode	29
5. Resultatdiskussion	31
5.1 Miljömässiga utmaningar och möjligheter	31

5.2 Ekonomiska utmaningar och möjligheter	33
5.3 Utmaningar och möjligheter i relation till produktionskapacitet	35
5.4 Modeföretags inställning till produktion i Sverige	36
6. Slutsats	39
6.1 Sammanfattning	40
6.2 Framtida forskning	41
7. Referenslista	43
8. Figur- och tabellförteckning	47
9. Bilagor	48
Bilaga 1. Intervjuguide sakkunnig	48
Bilaga 2. Intervjuguide modeföretag	50
Bilaga 3. Intervjuguide tillverkande företag	52

1. Inledning

Detta kapitel omfattar en introduktion av teko-industrins historia i Sverige och belyser de problem som orsakats till följd av modeföretags val av produktionsland, samt förklarar varför reshoring har blivit allt vanligare. Vidare presenteras studiens syfte, forskningsfrågor och avgränsningar.

1.1 Bakgrund

Textil- och konfektionsindustrin benämns ofta som teko-industrin, och är en av de industrier som genomgått en stor strukturomvandling. Denna omvandling orsakades främst av den ökade importen från låglöneländer, vilket innebar att många företag inom teko-industrin flyttade sin produktion utomlands av ekonomiska skäl och för att kunna konkurrera med den övriga importen (Ericson 1979; Hilletoft, Eriksson, Tate & Kinkel 2019). Gadde och Jonsson (2019) benämner detta fenomen som offshoring. Ericson (1979) hävdar att strukturomvandlingen startade på 1950-talet och att antalet anställda inom industrin minskade med 45% mellan år 1960 och 1973. Samtidigt ökade importens andel av teko-varor till Sverige från 25% till 57% mellan år 1960 och 1975, detta från länder som då ansågs vara låglöneländer, till exempel Hong Kong, Korea och Portugal (ibid.).

Europeiska kommissionen (u.å.) bekräftar Ericsons påståenden och menar bland annat att utvecklingen av produktionskostnader och tekniska förändringar har lett till att textil- och modeindustrin har upplevt en stor förändring under de senaste decennierna. Vidare rapporterar de att textil- och modeindustrin är en av de mest globaliserade sektorerna, med en omsättning från den globala marknaden på 38% (ibid.). Produktion av modevaror omfattar således större delar av världen fortfarande, och tillverkas i fabriker lokaliserade över alla kontinenter (Hedén & McAndrew 2005). Trots denna globalisering visar forskning från 2010-talet och början av 2020-talet att företag som tidigare flyttat sin produktion till länder långt ifrån företagets hemland väljer att flytta tillbaka produktionen till hemlandet, eller ett land i närheten, denna process benämns ofta reshoring (Gray, Skowronski, Esenduran & Rungtusanatham 2013; Foerstl, Kirchoff & Bals 2016; Hartman, Ogden & Hazen 2017; Gadde & Jonsson 2019).

1.2 Problemdiskussion

Den globaliserade värdekedjan inom textil- och modeindustrin genererar stora koldioxidutsläpp relaterat till transport (Fletcher 2014; United Nations 2019), vilket är en bidragande orsak till att textil- och modeindustrin är känd för vara en av de mest förorenande industrierna (United Nations 2019; Da Giau, Foss, Furlan & Vinelli 2019; Fung, Chan, Choi & Liu 2021). United Nations (2019) påstår att textilindustrin är ansvarig för större koldioxidutsläpp än vad all internationell flyg- och fartygstrafik är sammanlagt. "Fast fashion"-industrin, som associeras med trendiga plagg, låga priser och korta ledtider (Cachon & Swinney 2001), drivs av ökat välstånd och ökad konsumtion (Peters, Li & Lenzen 2021). Denna affärsmodell orsakar åtskilliga negativa effekter socialt, ekonomiskt och miljömässigt (United Nations 2019). I takt med att klädproduktion ökar är det viktigt att säkerställa att kläder produceras så etiskt och miljömässigt som möjligt (ibid.).

Vidare benämner Fung et al. (2021) textil- och modeindustrin som en arbetsintensiv industri, där de flesta företag försöker sänka sina kostnader genom att tillverka produkterna i låglöneländer. I en rapport från Statista (2021) framgår det att Kina är världsledande när det kommer till mängden textilproduktion och textlexport. Bland annat anses deras utvecklade infrastruktur (Burns, Mullet & Bryant 2016), de låga kostnaderna samt den omfattande arbetskraften i landet vara en stor konkurrensfördel i jämförelse med andra länder (Statista 2021). Att förlägga textilproduktion i Kina, eller andra låglöneländer, medför därmed många fördelar. Avståndet mellan tillverkningen av material och konfektionsfabrikerna är ofta kortare, vilket gör det möjligt att säkerställa kvalitet och leverans i tid av materialen på ett smidigt sätt samt bespara energi och minska leveranskostnader däremellan (Burns, Mullet & Bryant 2016). Dessvärre medför produktion i låglöneländer, eller länder långt från hemlandet, även en del nackdelar, delvis relaterat till svårigheter med kommunikation (ibid.), men även större miljöpåverkan och kostnader avseende transport (Fletcher 2014).

Av de kläder och hemtextil som konsumeras i Sverige så produceras över 80% i länder utanför Sverige och Europeiska Unionen (Naturvårdsverket u.å.). De producerande länderna har ofta bristande miljölagstiftning (ibid.), och dessutom påverkas miljön negativt av de långa transportsträckor som den globaliserade värdekedjan har (Fletcher 2014). Fletcher (2014) menar att under produktion av en vanlig t-shirt är den totala transportsträckan jämförbar med ett varv runt jorden. Forskningsorganisationen Swedwatch (2008) presenterar att en risk med

att förlägga produktion långt bort är att konsumenterna inte förstår hur deras konsumtion påverkar miljön, eftersom konsekvenserna inte är lika påtagliga här, som de är i produktionslandet. Dessutom framförs att fler och fler konsumenter är intresserade av hur deras kläder tillverkas, vilket har inneburit att stora modeföretag ställer högre krav på sina leverantörer (ibid.). Av naturliga skäl kan det anses svårare att kontrollera ställda krav hos en leverantör i utlandet, på grund av svårigheter med kommunikation, oftast relaterat till kultur, jämfört med en leverantör i hem- eller närliggande länder (Rosenbloom & Larsen 2003; Burns, Mullet & Bryant 2016).

Ytterligare har flertalet nutida händelser påverkat textil- och modeindustrin och den globaliserade textila värdekedjan negativt, bland annat pandemin Covid-19 (TEKO 2020), samt blockeringen av Suez-kanalen i mars 2021 (Bain 2021; Westberg 2021). Händelser som pandemin Covid-19 anses ha påverkat intresset för lokal produktion ytterligare (Brydges, Heinze & Retamal 2021). Larue (2020) menar att effekterna av Covid-19 delvis har orsakat hinder logistikmässigt, vilket har medfört brist på leverans av containrar med produkter. Till följd av detta har företag mött stora utmaningar av både import och export av olika varor (ibid.), vilket naturligtvis har haft en stor påverkan på modeindustrin eftersom företag inte har fått sina varor i tid (Brydges, Heinze & Retamal 2021). Även brist på tillverkare, på grund av insjuknande i Covid-19, har skapat lägre produktionskapacitet och tillfälliga nedstängningar, som leder till leveransförseningar (Larue 2020). Vidare påverkades många modeföretag när fartyget Ever Given fastnade på tvären i Suez-kanalen och blockerade alla andra fartyg att komma förbi (Westberg 2021). Suez-kanalen sträcker sig från Medelhavet till Röda havet och är en av världens viktigaste sjöförbindelser (Nationalencyklopedin u.å.), eftersom fartyg slipper åka runt Afrika när de färdas mellan Asien och Europa (Bain 2021).

Kinkel och Maloca (2009) hävdar att fler och fler modeföretag väljer att ta tillbaka produktion till hem- eller närliggande länder. Detta har visat sig bero på svårigheter med leveransförmåga och flexibilitet (Kinkel & Maloca 2009), vilket vidare bekräftas av Gadde och Jonsson (2019) som menar att leveransförmåga, flexibilitet och miljömässiga aspekter förväntas fortsätta påverka inköpsmönstret hos svenska modeföretag mycket i framtiden. Andra orsaker som efterfrågan på snabbare och mer miljövänlig värdekedja, ökad oro relaterad till miljön samt stigande löner, påstås också bidra till att företag ändrar åsikt angående vilket land deras produkter produceras i (Pal, Larsson, Mattila & Honkala 2016; Foerstl, Kirchoff & Bals 2019). Karaosman, Brun och Morales-Alonso (2016) hävdar att det

finns ett kritiskt behov att säkerställa miljömässiga förhållanden relaterade till textilproduktion och vidare identifierar de flera fördelar med att förlägga produktion lokalt. Dessa fördelar inkluderar bland annat avfallsminskning, processeffektivitet och minskning av utsläpp (ibid.). Genom att producera lokalt kan därmed den negativa miljöpåverkan successivt reduceras (ibid.), och flexibiliteten öka (Kinkel & Maloca 2009).

Flertalet studier har presenterat att reshoring blir allt vanligare bland modeföretag som tidigare förlagt produktion långt ifrån hemlandet (Gray et al. 2013; Foerstl, Kirchoff & Bals 2016; Hartman, Ogden & Hazen 2017; Gadde & Jonsson 2019), och att detta sker även hos svenska modeföretag bekräftas av Gadde och Jonsson (2019). Däremot konstaterar de också att många svenska modeföretag förväntas behålla sin produktion i länder långt bort på grund av de kostnadsfördelar det medför (ibid.). Vidare påstår Pal et al. (2016) att det endast finns begränsat med vetenskapliga diskussioner kring vilka förutsättningar som möjliggör en framgångsrik lokal textil värdekedja. Baserat på ovan framförda problematik kan det antas vara aktuellt med diskussion om produktion i Sverige kan vara fördelaktigt för svenska modeföretag.

1.3 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur svenska modeföretag ser på att etablera en del av sin produktion i Sverige och vilka förutsättningar som krävs för att det ska vara ekonomiskt och miljömässigt hållbart. Resultatet av studien avser att belysa och bidra med kunskap kring vilka förutsättningar som krävs för att möjliggöra svensk produktion inom modebranschen.

1.4 Forskningsfrågor

Studien ämnar att besvara följande forskningsfrågor:

1. Vilka miljömässiga utmaningar och möjligheter kan identifieras med svenskproducerat mode?
2. Vilka ekonomiska utmaningar och möjligheter kan identifieras med svenskproducerat mode?
3. Vilka utmaningar och möjligheter kan identifieras med svenskproducerat mode i relation till produktionskapacitet?

1.5 Avgränsningar

Studien fokuserar på sakkunniga, modeföretag och tillverkande företag. När begreppet “mode” och “modeföretag” förekommer i studien avses klädmode respektive klädföretag. De sakkunniga som intervjuas i syfte för studien är forskare och yrkesverksamma personer med erfarenhet inom textilbranschen. Vidare ämnar arbetet att enbart undersöka svensk produktion av sömnad, och inte produktion av tyg, tråd och övriga detaljer. Ytterligare en avgränsning är att modeföretagen som intervjuas i syfte för undersökningen är svenska företag som i dagsläget inte har sin huvudsakliga produktion i Sverige, men som helt eller delvis säljer sina varor på den svenska marknaden.

2. Metod

I detta kapitlet presenteras vilken metod studien utgått ifrån och varför denna lämpar sig bäst för att erhålla relevant empiri och leda till en slutsats. Syftet med kapitlet är att bilda en förståelse för studiens tillvägagångssätt.

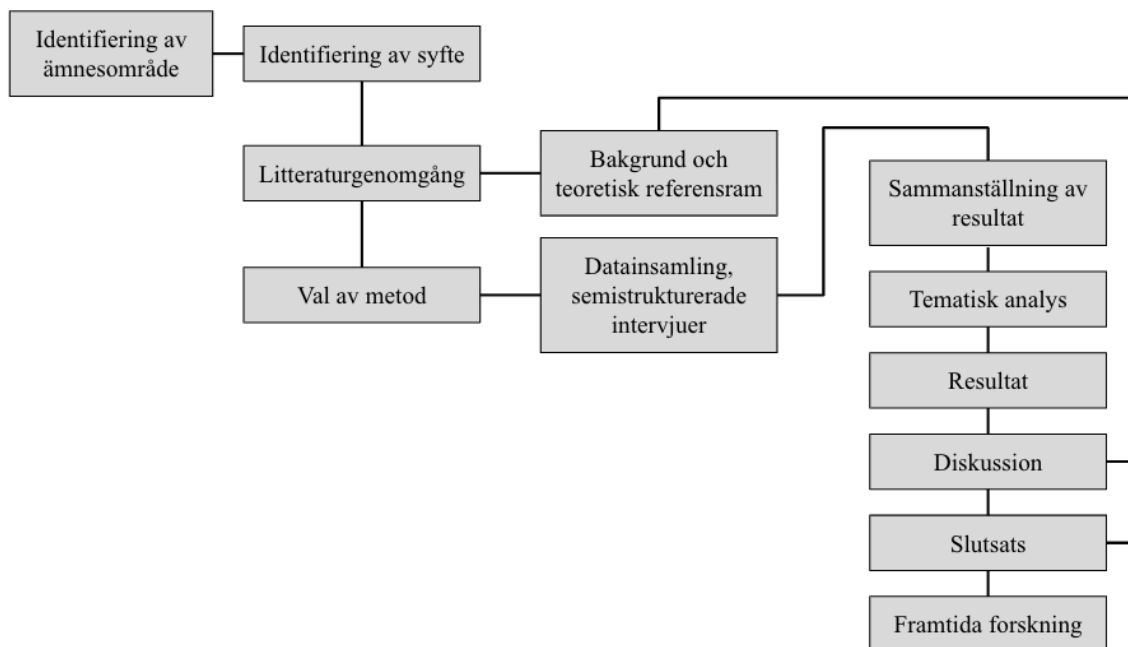
2.1 Metodbeskrivning

Inför studien valdes ett ämnesområde baserat på aktualitet, skribenternas intresse och övergripande inblick i det aktuella området, som de erhållit genom sina studier på programmet Textil Produktutveckling och Entreprenörskap vid Högskolan i Borås. På detta sätt kunde ett syfte identifieras och en litteraturgenomgång genomföras för att underlätta problemformulering och bidra till att finna relevanta forskningsfrågor (Säfsten & Gustavsson 2019). Den generella uppfattningen efter litteraturgenomgången var att studier (t.ex. Kinkel & Maloca 2009; Gadde & Jonsson 2019) har genomförts inom aktuellt ämne men att dessa oftast genomfördes med en kvantitativ metod och på så sätt presenterade en generell bild av modeföretags inköpsbeslut, samt det faktum att många företag väljer att flytta produktion från låglöneländer till hem- eller närliggande länder. Därmed identifierades en avsaknad av djupgående information kring modeföretagens tankar i dessa beslut, och en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer kunde antas vara mest lämplig för studiens syfte, likaså för att bidra till att fylla det aktuella forskningsgapet. Genom en kvalitativ metod kan mer detaljerad och djupgående information erhållas vilket kan anses fördelaktigt med hänsyn till studiens syfte (Säfsten & Gustavsson 2019). Studien undersökte ett fåtal undersökningsenheter genom ett flertal variabler, och definieras därför som en djupstudie (ibid.).

I förberedande syfte för intervjuerna upprättades en intervjuguide med ett antal teman som diskuterades med hjälp av olika frågor och följdfrågor under intervjuerna. När intervjuerna genomförts transkriberades dessa och analyserades tematiskt för att vidare generera resultat. Resultatet av studien diskuterades i samband med den tidigare forskning som identifierades under litteraturgenomgången, vilket tillslut ledde fram till en generaliserbar slutsats. Däremot kan det på grund av studiens begränsade urval argumenteras för att denna generaliserbara slutsats inte kan tillämpas på hela modebranschen, emellertid bidrar studiens slutsats till kunskap om hur ett eventuellt framtida utfall kan se ut.

2.1.1 Studiens kronologi

Nedan flödesschema visar de olika steg som utförts under studiens gång i kronologisk ordning.

Figur 1: Flödesschema för metod (egen)

2.1.2 Litteraturgenomgång

Litteraturgenomgången inkluderade flertalet vetenskapliga artiklar och böcker för att skapa en bredare uppfattning om det aktuella ämnet, hitta relevant information och identifiera ett forskningsgap. Den främsta sökmotorn som användes för att söka litteratur var Högskolan i Borås databas Primo som bland annat tillhandahåller elektroniska böcker, artiklar, avhandlingar och uppsatser. I Primo användes olika sökord för att finna material, främst på engelska men även vissa svenska ord användes. Exempel på sökord som användes är; local production, local manufacturing, reshore, offshore, domestic production, sourcing patterns, lokal textilproduktion och textil värdekedja. Även längre söksträngar användes för att få mer precisa resultat. För att finna primärt material ur vetenskapligt granskade tidskrifter användes filtret "peer reviewed", i vissa fall användes även andra filter för att underlätta sökningen, exempelvis "resurstyp" och "ämnesord".

Utöver elektroniskt material användes även fysiska böcker i litteraturgenomgången, bland annat för att söka information om historiska händelser relaterat till ämnet, eftersom det visade sig finnas begränsad information om det i vetenskapliga artiklar.

Som en del av litteraturgenomgången studerades viss litteratur mer fördjupat för att sedan kunna analysera innehållet och skapa en litteraturöversikt. Denna litteraturöversikt användes i början av processen för att identifiera forskningsgapet, och reviderades med ytterligare relevant forskning under processens gång. Detta för att underlätta arbetet och ge en tydlig bild av vad tidigare forskning resulterat i.

2.1.3 Intervju

En fördel med att samla in data genom semistrukturerade intervjuer är att flexibiliteten är hög, vilket innebär att intervjufrågorna kan justeras under intervjuens gång för att säkerställa att djup och detaljerad information om det undersökta erhålls (Säfsten & Gustavsson 2019). Intervjuer kan genomföras med en eller flera respondenter per intervjutillfälle, i detta fall intervjuades endast en respondent per tillfälle. Anledningen till detta är för att inte riskera att respondenterna övertar makten i intervjun, vilket anses vara en nackdel enligt Bryman och Bell (2017). På så sätt säkerställs ytterligare att man håller sig till ämnet och de förutbestämda teman som intervjun och studien behandlar. Säfsten och Gustavsson (2019) menar däremot att nackdelar med intervjuer kan vara att det är väldigt tidskrävande att transkribera intervjuerna, att ett felaktigt urval kan ge ett vilseledande resultat samt att intervjuaren och situationen kan påverka respondenten, och detta skulle kunna bidra till låg tillförlitlighet. Skribenterna avsatte gott om tid för transkribering av intervjuerna för att säkerställa att det dels hanns med, men också att det blev korrekt. Vidare säkerställdes att urvalet inte var felaktigt genom att ett bekvämlighetsurval tillämpades (se avsnitt 2.1.4).

2.1.3.1 Intervjuguide

De intervjuguider som upprättats i syfte för intervjuerna skiljer sig beroende på om respondenten är sakkunnig, från ett modeföretag eller tillverkande företag. Detta för att kunna få ut så relevant information som möjligt i förhållande till respondentens roll. Intervjuguidens frågor är endast vägledande för intervjuaren (Säfsten & Gustavsson 2019), även andra frågor, samt ytterligare följdfrågor, ställdes under intervjuerna beroende på respondenternas svar. Intervjuguiderna bifogas i denna studie (se Bilaga 1, Bilaga 2 och Bilaga 3).

2.1.4 Urval

Tabell 1: Översikt av studiens urval (egen)

Respondent	Antal anställda (cirka)	Respondentens roll/sysselsättning	Datum	Intervjumiljö
Företag A	17 st	Delägare och VD	2022-04-22	Personligt möte
Daniel Ekwall, sakkunnig	-	Professor i Textilt Management	2022-04-22	Digitalt via Zoom
Företag B	1600 st	Hållbarhets- och produktionschef	2022-04-29	Digitalt via Zoom
Ellen Flybäck, sakkunnig	-	Hållbarhetskonsult inom mode- och textilbranschen	2022-05-04	Digitalt via Zoom
Företag C	250 st	Hållbarhetsansvarig	2022-05-10	Digitalt via Zoom
Tillverkande företag	5 st	Grundare och delägare	2022-05-11	Personligt möte

Den typ av urval som har valts för att samla in empiri är bekvämlighetsurval, vilket innebär att de komponenter som finns tillgängliga är de som används (Säfssten & Gustavsson 2019). Denna typ av urval valdes främst på grund av studiens tidsbegränsning på 10 veckor men också för att det ansågs lämpligt i förhållande till studiens syfte. De sakkunniga, modeföretag och tillverkande företag som deltar i studien finns i huvudsak tillgängliga i Borås med omnejd, förutom ett av modeföretagen som befinner sig i Stockholm.

De sakkunniga som deltar i studien är personer som har en inblick i textil- och modeindustrin genom sitt yrke. Syftet med att inkludera sakkunniga i studiens urval är att väga för upp den brist av tidigare forskning som dels upplevts av skribenterna, samt påpekats av Pal et al. (2016). Daniel Ekwall är professor i Textilt Management på Högskolan i Borås, han har en bakgrund inom transport och logistik och har bland annat forskat på varuflöden och värdekedjor kopplat till textil. Ellen Flybäck arbetar som hållbarhetskonsult inom mode- och

textilbranschen och genomför olika uppdrag, främst tillsammans med Science Park Borås. I skrivande stund är hon projektledare för projektet Mikrofabriker som drivs av Science Park Borås vid Högskolan i Borås och Automation Region vid Mälardalens Universitet. Projektet syftar till att undersöka om det med hjälp av ökad automation går att skapa en hållbar, flexibel, lönsam och mer effektiv lokal produktion. De sakkunniga fick i slutet av intervjun föreslå eventuella andra sakkunniga som de anser kan vara lämpliga kopplat till studiens syfte, detta innebär att studien även tillämpade snöbollsurval vid val av personer att intervjua. Säfsten och Gustavsson (2019) betonar fördelen med snöbollsurval och menar att det skapar en mycket god möjlighet att täcka urvalet med tillräcklig information. Dessvärre kunde ingen av de föreslagna personerna medverka på en intervju, och därmed föll snöbollsurvalet bort.

Inledningsvis kontaktades 35 stycken modeföretag som säljer kläder och tre av dem valde att medverkade på en intervju. Av de modeföretag som deltog i studien säljer ett herrkläder, ett damkläder och ett barnkläder, vilket kan förefalla planerat med hänsyn till att de fokuserade på olika sortiment, men även här har de företag som funnits tillgängliga valts till intervju. Alla modeföretag som deltog i studien grundades innan år 2000. På grund av att endast tre modeföretag medverkade i studien kan resultatet anses svårt att generalisera, eftersom underlaget var relativt tunt. Däremot, eftersom företagen representerade olika typer av produktgrupper kan det argumenteras för att studien gavs en större och mer rättvis inblick i hur modeföretag ser på att etablera produktion i Sverige. För att ge en bild av modeföretagens storlek presenteras antal anställda på varje företag i tabell 1.

Fem svenska tillverkande företag kontaktades i syfte för studien, varav ett valde att medverka på en intervju. Till följd av att det endast var ett tillverkande företag som deltog i studien är dess resultat inte representativt för tillverkande företag överlag. Däremot avser dess resultat vara viktig för studien för att bidra till en ökad förståelse och är därav högt betydelsefullt.

2.1.4.1 Konfidentialitet

De modeföretag samt det tillverkande företag som medverkat i studien har behandlats med konfidentialitet, vilket innebär att den insamlade datan har anonymiserats (Säfsten & Gustavsson 2019) och respondenterna har istället tilldelats följande benämningar: Företag A, Företag B, Företag C och Tillverkande företag. Vidare har de sakkunniga som intervjuats i syfte för studien muntligt godkänt att deras namn och sysselsättning publiceras i studien, vilket ansågs fördelaktigt för att öka trovärdigheten.

2.1.5 Analysmetod

Empirin analyserades med hjälp av tematisk analys som innebar att datan identifierades, analyserades och mönster presenterades utan förutbestämda ramar, med undantag för skribenternas förförståelse (Säfsten & Gustavsson 2019). De teman som identifierats presenteras tillsammans med resultatet i kapitel 4.

2.2 Metodreflektion

Nedan reflekteras studiens metod genom att bland annat förklara hur validitet och reliabilitet stärks, samt hur forskningsetiska principer tillämpats.

2.2.1 Validitet

Validitet avser om det som ska undersökas är det som i själva verket undersöks, och mäter därmed studiens giltighet (Säfsten & Gustavsson 2019). I aktuell studie stärktes validiteten genom utförandet av intervjuerna eftersom relevansen av datan kontrollerades och säkerställdes i samband med intervjun. Vidare stärktes validiteten i studien genom att den var neutral och att ingen tidigare förförståelse påverkade den data som samlades in, detta förhindrade studien från att ge ett missvisande resultat (ibid.).

Extern validitet kan likställas med generaliserbarhet och i en kvalitativ studie, likt denna, definieras oftast inte generaliserbarheten utan genom att data sammanställs, diskuteras och slutsats dras ges läsaren en möjlighet att avgöra resultatets generaliserbarhet (Säfsten & Gustavsson 2019). Det som däremot stärkte studiens generaliserbarhet var att det urval som användes visade sig ge mättnad. Mättnad innebär att tillräcklig information erhålls (ibid.). Skribenterna drog denna slutsatsen genom att nästintill ingen ny information tillkom vid varje ny intervju, förutom den information som var specifik för respondentens yrke- eller kunskapsområde.

2.2.2 Reliabilitet

Reliabilitet avser det som ska undersökas och om det blir samma resultat vid upprepad undersökning eller inte, reliabiliteten mäter därmed studiens tillförlitlighet (Säfsten & Gustavsson 2019). Reliabiliteten av aktuell studie stärktes genom att en respondent och två intervjuare deltog vid varje intervju. Detta genererade ett erfarenhetsutbyte och gav intervjuerna möjlighet till uppföljning och minskade risken att intervjun inte följde de

förutbestämda teman som upprättats i intervjuguiden. Eftersom att studien genomfördes med en kvalitativ metod är det svårt att skatta tillförlitligheten med siffror, istället stärktes tillförlitligheten genom god systematik. Till exempel genom att vara följsamma mot den data som samlas in, data från ett tidigt skede i studien påverkade inte hur data i ett senare skede av studien samlades in eller uppfattades (ibid.). Dessutom var det viktigt att säkerställa att en bra inspelningsutrustning användes under intervjuerna (ibid.), detta underlättade senare transkriberingen.

2.2.3 Relevans

För att möjliggöra hög relevans är det viktigt att resultaten som framkommer är relevanta till det problemområde som undersöks, det vill säga att det resultat som framförs är lämpligt i förhållande till det som studien avses att representera (Säfsten & Gustavsson 2019). Detta säkerställdes genom de semistrukturerade intervjuerna som genomfördes i syfte för studien.

Tidigare forskning pekar mot att fler och fler företag väljer att producera i hem- eller närliggande länder (Gray et al. 2013; Foerstl, Kirchoff & Bals 2016; Hartman, Ogden & Hazen 2017; Gadde & Jonsson 2019), och produktion närmare den aktuella marknaden påstås vara mer miljömässigt hållbart (Fletcher 2014). Dessutom ökar konsumenternas intresse och krav för hållbart producerat mode (Fung et al. 2021). Detta i samband med avsaknaden av tidigare kvalitativ forskning kring modeföretags inställning till etablering av produktion i Sverige, bidrog detta till att studien kunde anses ha hög relevans inom det givna ämnesområdet.

2.2.4 Etik

Studien har tillämpat grundläggande forskningsetiska principer som inkluderar tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvar (Säfsten & Gustavsson 2019). Respondenterna vid de tre modeföretagen, samt det tillverkande företaget är anonyma i studien. I ett informationsbrev som skickades ut till de utvalda respondenterna på företagen framkom det tydligt att intervjun som ska genomföras är anonym och varken person- eller företagsnamn kommer att anges i rapporten. De sakkunniga respondenterna som medverkade i studien har medgivit publicering av namn och sysselsättning efter muntlig överenskommelse innan intervjun påbörjades. Studiens respondenter fick information om att de kan välja att avbryta sin medverkan när som

helst under intervjuens gång, utan några negativa effekter. Den data som samlats in har presenterats på ett objektiva, öppet och rättvist sätt.

2.2.5 Hållbarhet

Hållbar utveckling ligger till grund för studien i form av att den syftar till att bidra med kunskap kring vilka ekonomiska, miljö- och kapacitetsmässiga förutsättningar som krävs för att möjliggöra svensk produktion inom modebranschen. Studien förväntas kunna bidra till hållbar utveckling genom att den slutsats som presenteras inkluderar vilka möjligheter som identifierats, samt vilka utmaningar som upplevs i relation till produktion i Sverige.

2.2.6 Kritik

En kritik mot den metod som användes är att studiens generaliserbarhet påverkades av det bekvämlighetsurval som tillämpades eftersom det var ett väldigt begränsat urval av den totala populationen. Genom att istället genomföra en kvantitativ studie, till exempelvis med enkäter som empiriskt material, hade studien troligen fått ett mer generaliserbart resultat. Däremot ämnade denna studie att undersöka utmaningar och möjligheter på djupet och skribenterna ansåg därför att vald metod var att föredra.

3. Teoretisk referensram

I detta kapitel redogörs tidigare forskning inom ämnesområdena lokal produktion, reshoring, inköpsmönster och automation. Syftet är att tillföra en ökad förståelse kring vilka möjligheter respektive utmaningar som identifierats med lokal produktion, och som skulle kunna kopplas samman med produktion i Sverige.

3.1 Kulturella och geografiska skillnader

Som tidigare nämnt i avsnitt 1.2 betonar Rosenbloom och Larsen (2003) att det ofta förekommer kulturella skillnader som påverkar möjligheten för företag att kommunicera med varandra, om den geografiska skillnaden mellan företagen är stor. De menar att desto större kulturell skillnad det finns, desto svårare kan kommunikationen vara (Rosenbloom & Larsen 2003). Även Hartman, Ogden och Hazen (2017) bekräftar att stora kulturella och geografiska skillnader kan bidra till negativa konsekvenser vid produktion eftersom det kan leda till att företaget genererar ett större lager, lägre förmåga att observera eventuella åtgärder och bemöta förändrade kundkrav.

Att kulturella och geografiska skillnader skulle kunna leda till negativa konsekvenser vid produktion är delvis något som Foerstl, Kirchoff och Bals (2016) också påpekar. Författarna menar att det kan orsaka en mindre benägenhet att ha kontroll över sina leverantörer, vilket kan orsaka dålig kvalitet av produkter och leda till produktdefekter och därmed återkallelse av varor (ibid.). De menar även att en stor geografisk spridning och en omfattande leveranskedja kan bidra till en ökad osäkerhet för företag, då de anser att komplexiteten i försörjningskedjan kan orsaka en ökning av både transportkostnader och lagerhållning (ibid.).

3.2 Miljöpåverkan vid stort geografiskt avstånd

Peters, Li och Lenzen (2021) hävdar att större delen av miljöpåverkan av ett plagg sker under produktionsstadiet. I samband med att fast-fashion är så etablerat i samhället idag, både bland företag och konsumenter, påverkar det konsumenternas köpvanor och behov (ibid.). Dessa är inte längre kopplade till de eventuella fysiska behov som konsumtion tidigare varit förknippat med (ibid.). Peters, Li och Lenzen (2021) anser att om textilindustrin kan motivera högre priser på plagg genom högre kvalitet och hållbarhet utan att arbetskraften tar skada kan

konsumtionen minska. Till följd av att produktion som sker med ett stort geografiskt avstånd från försäljningsmarknaden kan bidra till större lager och sämre kvalitet av produkter (Foerstl, Kirchoff & Bals 2016; Hartman, Ogden & Hazen 2017), menar Peters, Li och Lenzen (2021) att om det är möjligt med omdirigering av produktion, så bör det övervägas. Detta påstås även bidra till en förbättrad arbetsmiljö med bättre villkor (ibid.)

Som påpekat i avsnitt 1.2 menar Burns, Mullet och Bryant (2016) att transportsträckan mellan tillverkning av material och konfektionsfabrikerna ofta är kortare vid produktion i låglöneländer. Detta anses vara fördelaktigt för att minska leveranskostnader, bespara energi samt för att säkerställa kvalitet av materialen (ibid.). Däremot hävdar Hedén och McAndrew (2005) att kortare avstånd mellan konfektionsfabrikerna och den tänkta försäljningsmarknaden också ger goda möjligheter till lägre transportkostnader, kortare leveranstider samt en förbättrad möjlighet att kontrollera kvalitet av den färdiga produkten. Om de involverade affärsparterna dessutom delar samma kultur och språk skapar det goda förutsättningar att lösa eventuella problem som uppstår (ibid.). Däremot, i praktiken väljer de flesta företag att ha sin produktion i det land eller världsdel som främst lever upp till den teknik, kapacitet och prisnivå som företaget kräver (ibid.).

3.3 Viktiga faktorer vid val av produktionsland

Gadde och Jonsson (2019) har studerat inköpsmönster i den svenska textil- och modeindustrin för att generera en utsikt för år 2025. Trots att de undersökta företagen är belägna i Sverige och tillhör samma industri, så menar Gadde och Jonsson (2019) att de har olika tillvägagångssätt när det gäller inköp. Detta beror bland annat på företagets storlek, produktgrupper och uppfattningar om vilka kompetenser som är viktigast (ibid.). I undersökningen presenteras bland annat en eventuell framtida ökning av inköp från Europa samt en minskning av inköp från Kina, delvist ersatt av inköp i andra låglöneländer (ibid.). Faktorer som antas bli mer väsentliga för inköpsbeslut fram till 2025 är sociala, miljömässiga och politiska faktorer. Utöver detta anses den ekonomiska faktorn tydligt vara den viktigaste, och framtida inköpsbeslut kommer fortsätta att påverkas av faktorer som främjar låga kostnader (ibid.).

Trots att tidigare forskning har visat att kostnadsfaktorer har varit den främsta orsaken kopplat till reshoring menar Johansson, Olhager, Heikkilä och Stentoft (2019) att företag

förhåller sig även till andra aspekter som flexibilitet, kvalitet, tillgång till kompetens samt leverans. Reshoring av produktion påvisar att företag inte nödvändigtvis anser att de ekonomiska aspekterna är de viktigaste, utan att resursbaserade faktorer har en betydande roll (ibid.). Foerstl, Kirchoff och Bals (2016) nämner också detta, däremot fokuserar de på immateriella resurser, som kunskap och kompetens. Dessa faktorer menar Foerstl, Kirchoff och Bals (2016) är viktiga vid beslut av lokalisering av produktion och skulle detta påvisas vara bristfälligt kan det få företag att ompröva valet av lokalisering.

3.4 Nya tillverkningsteknologier kan gynna lokal produktion

Gadde och Jonsson (2019) uppger att den tekniska kapaciteten är viktig vid val av produktionsland. Foerstl, Kirchoff och Bals (2016) diskuterar samma tema och hävdar att innovation och tekniska framsteg inom produktion kan gynna lokal produktion genom att beroendet av mänskligt ingripande minskar. De anser att automatiska arbetsätt som är mångsidiga ska kunna styra tillverkning i produktion, vilket kan skapa goda förutsättningar vid produktion nära den aktuella försäljningsmarknaden, som i sin tur skapar värde som kan vara gynnsamt för företag (ibid.). Även Barbieri, Elia, Fratocchi och Golini (2019) talar om framväxten av nya tillverkningsteknologier och att det kan ha en stor betydelse för relevansen att omlokalisera tillverkning och produktion, men även förändringar i affärsmodeller som är kopplade till företagets globala tillverkningsfotavtryck.

3.5 Fördelaktiga aspekter med lokal produktion

Enligt Fletcher (2014) handlar lokal produktion om att skapa en sektor, relaterad till plats och skala, för att stödja samhällen, skapa jobb och bevara kvalitén av vår miljö. Utöver denna definition råder det en brist på förklaringar av begreppet "lokal produktion" i litteratur, därav kan det anses vara svårt att avgöra om begreppet syftar till produktion i en viss region, i hemlandet, eller om det även inkluderar närliggande länder.

MacCarthy och Atthirawong (2003) menar att kvalitén på arbetskraft har en betydande roll vid val av lokalisering av produktion. Det är viktigt att produktionen sker på en plats där god attityd från arbetstagaren är väl etablerad, då det har en stor påverkan på produktiviteten under tillverkning, vilket i sin tur påverkar produktens kvalitet, lägre risk för eventuellt slöseri och omarbetning (ibid.). Vidare hävdar Fletcher (2014) att lokal produktion har möjlighet att främja förändringar inom modeindustrin genom de begränsningar som tillkommer, både vad

gäller råvaror och arbetskraft. Det skapar en möjlighet att både producera och konsumera inom specifika gränser, vilket i sin tur även gynnar mänsklig kreativitet (ibid.). I relation till detta visar en studie genomförd av Swedwatch (2008) att produktion långt bort innebär en risk för att konsumenterna inte förstår konsekvenserna av deras klädkonsumtion, eftersom dessa inte är lika påtagliga som de är i produktionslandet. Fletcher (2014) anser att lokal produktion bidrar till ett mer mänskligt sätt att se på produktion, eftersom det underlättar att uppfatta vår värld som mer begriplig vilket i sin tur tillför en större benägenhet att ta ett större ansvar för den.

Fletcher (2014) betonar även betydelsen av lokal produktion i relation till sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter. Användandet av närliggande resurser bidrar till ekonomisk styrka, ett stort socialt engagemang och bredare mångfald, detta genererar i sin tur en god sammanhållning i samhället genom god effektivitet, välfärd samt en större lyhördhet för andras behov (ibid.). MacCarthy och Atthirawong (2003) berör närliggande tema och menar att en närliggande produktion skapar goda förutsättningar för en betydande snabbhet och möjlighet till större lyhördhet, tack vare minskad leveranstid. Detta gör det även möjligt att erbjuda ett utbud mer baserat på kundernas efterfrågan istället för ett utbud beräknat på en prognos kring vad företaget tror att kunden önskar, vilket påverkar värdekedjans utformning (ibid.). Detta påstående backas även upp av Gadde och Jonsson (2019) som hävdar att tiden mellan idé och produktionsstart kan kortas ner avsevärt vid närliggande produktion, men även från beställd order till färdig leverans.

På grund av den otydlighet som råder gällande begreppet "lokal produktion" används istället begreppen "produktion i Sverige" samt "svenskproducerat" fortsättningsvis i denna studie.

4. Resultat

I följande kapitel presenteras resultatet från det empiriska materialet, som utgörs av sex kvalitativa intervjuer. Resultatet sammanfattas objektivt och sakligt och är indelat efter de teman som identifierats under analyseringen av empirin.

4.1 Traditionsenlig produktion

Företag A producerar sina kläder i Tjeckien, Företag B producerar sina kläder i fler länder men till största del i Turkiet, Kina och Bangladesh, och Företag C producerar i fler länder men till övervägande del i Kina och Bangladesh. Alla tre modeföretagen påstår att historia och tradition är en del av anledningen till varför de förlagt sin produktion i dessa länder. Bland annat påstår Företag B att det ligger oerhört mycket "heritage" bakom varje produkt, och förklarar detta genom att de alltid producerar silkes-liknande plagg i staden Suzhou i Kina, eftersom den staden är känd för sin historiska silkesproduktion. Detta följs av att respondenten på Företag B menar att det är viktigt att förlägga produktion där produkten har sitt "DNA".

"Det är egentligen historia, kan man säga[...]ja, tillfällen och möjligheter så kan man säga att det här är anledningen."

- Företag A

"...jag skulle säga att det är oerhört mycket liksom heritage, specialistkunskap, experter bakom varje produkt, som inköpare så har man verkligen ansvar för att producera produkter i det landet där de kan göra det bäst."

- Företag B

"Men jag skulle säga att historiskt sett så flyttades väl produktionen. Där kan man ju se bara historiskt sett varför det inte finns produktion på samma sätt i Borås, det handlade ju om att det fanns ingen som ville jobba med de sakerna, efterfrågan inte lika stor. Man flyttade till andra marknader för att det var mer kostnadseffektivt. Och nu tror jag att man har hamnat lite i den delen att det också handlar mycket om att kunskapen finns i Asien."

- Företag C

4.2 Ekonomiska förutsättningar påverkar val av produktionsland

När det kommer till utmaningar med textilproduktion i Sverige så framkommer det av fler respondenter att kostnadsaspekten är en av de största utmaningarna. Företag A uppger att de inte hade kunnat sälja sina varor om de producerades i Sverige, eftersom det hade resulterat i dyrare varor. I linje med detta påstår Företag B att det kostar sju till åtta gånger mer att producera i Sverige och hävdar därefter att “det är inte alla människor som har råd att köpa en topp för 700 kr”. Arbetskraft blir dyrare och dyrare och det är på grund av den höga arbetsintensiteten i textilproduktion som kostnaden är hög, menar Flybäck, samtidigt påstår Ekwall att lönen stiger snabbare i Ostasien än vad den gör i Europa.

I den textila värdekedjan anser Ekwall att prispressen är intressant, och prispressen kommer från slutkunden eftersom ett lägre försäljningspris är mer lockande när det kommer till modevaror. Därefter förklarar han att modeföretag eftersöker låga produktionskostnader eftersom slutkonsumenten vill ha lågt försäljningspris, däremot finns det slutkonsumenter som kan tänka sig ett högre pris men då förväntar de sig också bättre hållbarhet, i form av att plagget kan användas fler gånger. Flybäck menar att produktion i låglöneländer kan sammankopplas med att företag historiskt sett mest tänkt på pengarna de kan tjäna, och inte så mycket på människorna i produktionen. Hon påstår vidare att eftersom Kina var det första landet företag flyttade sin produktion till, när de flyttade produktionen till Asien, “så blev man nog lite yr av att det var så billigt”. I förhållande till detta diskuterar Flybäck att både konsumenter och personer som jobbar i industrin är vana vid att kläder inte kostar mycket, och indikerar att det är ett hinder eftersom det är väldigt svårt att ändra en mängd människors mentalitet och inställning.

“...du ska inte behöva betala mer än 50 kr för en t-shirt medans förmodligen skulle den där t-shirten behöva kosta 500 kr för att den inte skulle ha någon negativ påverkan på någon eller något i värdekedjan.”

- Ellen Flybäck

Respondenten på Företag C påstår att kostnadsaspekten är en av anledningarna till att de producerar till stor del Asien, även om det också handlar om andra faktorer som till exempel att den kunskapen de söker finns där. Fortsättningsvis förklarar Företag C att om det gäller produktion av små kvantiteter i Sverige så är inte kostnaden det som hade varit mest kritiskt,

utan snarare att de kan behålla samma kvalitet som på sina övriga produkter. Kvalitet kopplar de direkt ihop med kunskap, och menar därmed att kunskap och produktionskapacitet är viktigare än kostnad om de skulle välja att producera mindre kollektioner i Sverige.

4.3 Brist på kunskap och produktionskapacitet

En utmaning som lyfts av samtliga respondenter när det gäller produktion i Sverige är brist på produktionskapacitet. Ekwall menar att man inte har ersatt de personer som var aktiva inom textilindustrin i Sverige på 60- och 70-talet eftersom det inte har ansetts som en framtidsbransch sedan dess. Vidare lyfter han detta som ett problem eftersom det inte finns den volym av sömmerskor och skräddare som hade behövts, och om produktionen då flyttas till Sverige i stor utsträckning kommer lönelägen att gå upp.

Företag A benämner produktionen av sina plagg som väldigt arbetsintensiv med ungefär 100 moment/plagg och menar dels att det är svårt att få tag i kompetent personal i Sverige, men också att det krävs ungefär 70 maskiner, varav vissa stora automatmaskiner. Vidare påstår de att fysiskt utrymme för en sådan typ av produktion inte är något problem, men att hitta den mängd kompetent personal som behövs upplever de som ett stort hinder. Det Tillverkande företaget bekräftar detta och menar att det finns få människor i Sverige idag som har en sömnadsutbildning och därför är större delen av arbetskraften inom produktion i Sverige nyanlända som har kunskapen med sig från sina hemländer, där det är mer vanligt att utbilda sig till sömmerska/skräddare. Även Flybäck bekräftar detta och påpekar att Sverige inte har tillräckligt många människor med sömnadsteknisk kunskap och det är därav svårt att få tag på kompetent personal. Det Tillverkande företaget menar att arbeten inom textilproduktion i Sverige inte är högavlönade, däremot är löneläget ändå högt i jämförelse med låglöneländer som exempelvis Kina och Bangladesh. Flybäck menar att det inte finns speciellt många människor i Sverige idag som skulle vilja jobba i en sömnadsfabrik.

“Det är ju inget högavlönat yrke, kan jag inte säga i Sverige, det är det ju inte, men det är ju ändå med våra löner på en relativt, eller ja, en låg medelnivå är ju hög, jämfört med en lön i Baltikum och jämfört med lön i Kina eller Bangladesh. Så att det är ju jätteskillnad.”

- Respondent på det Tillverkande företaget

Företag C är tydliga med att betona vikten av både kapacitet och kompetens som två grundläggande faktorer vid val av produktion. Anledningen till varför dessa två faktorer är högt prioriterade beror på att de är avgörande för att bibehålla den kvalitet på kläder som är viktiga för företaget. Även Företag B är inne och berör dessa faktorer, men ytterst lite. Kapacitet och kompetens är något lägre prioriterat i jämförelse med kostnadsfaktorn, enligt Företag B.

4.4 En mer flexibel textil värdekedja eftersträvas

Flexibilitet är ett ord som förekom hos fler av respondenterna, bland annat av Flybäck som menar att många företag efterfrågar flexibilitet i värdekedjan idag. Containerbrist, blockeringen av Suezkanalen samt pandemin Covid-19 är orsaker som leder till att det blir väldigt fyrkantigt och det går inte att påverka, därav eftersträvas en högre flexibilitet, påstår Flybäck. Denna information bekräftas även av det Tillverkande företaget, att producera i Sverige innebär att flexibiliteten blir högre, dels genom kortade ledtider och dels tack vare att möjligheten till att beställa mindre kvantiteter finns, vilket de även poängterar resulterar i minskad överproduktion och spill. Detta kan i sin tur leda till att företag inte behöver rea ut varor, alternativt undvika att det behöver brännas upp, menar det Tillverkande företaget. Även Företag B poängterar flexibiliteten som en fördel med produktion i Sverige.

“...annars är det mycket att det går väldigt fort. Väldigt flexibelt. Det är ju inga transportvägar involverade överhuvudtaget.”

- Respondent på Företag B

Företag A påpekar att det vore mycket lättare om produktionen skedde i Sverige eftersom man då kan följa upp produktionen bättre och vara “totalt uppdaterad”. Ekwall bekräftar detta genom att påstå att svensk textilproduktion genererar betydligt bättre kontroll över produktionskvalitén, dessutom krävs det inte förhandling med underleverantörer i lika stor utsträckning som när produktion sker längre bort.

4.5 Kortare transportsträckor ger goda möjligheter till ökad flexibilitet

Som nämnt i avsnitt 4.4 menar Flybäck att produktion i Sverige bidrar till att flexibiliteten ökar när det gäller frakt. Det Tillverkande företaget påstår att frakten har blivit betydligt dyrare under pandemin på grund av svårigheter med transport av varor. Dessa möjligheter

betonade även Ekwall, han menar att marginalkostnaden på längre transport blir högre. Vad gäller transport vid svensk produktion så talar Ekwall om att beroendet av att vissa hamnar ska fungera inte är lika högt då det finns betydligt fler alternativa transportvägar att välja på. Ekwall diskuterade även flexibiliteten som en betydande möjlighet, vilket är något som kortare leveranstid bidrar till. Han påstår att kortare leveranstid gör det lättare för modeföretag att på ett enklare sätt anpassa sig efter kundernas efterfrågan, eftersom det möjliggör eventuella förändringar i senare skeden. Detta är även något som Flybäck talade om.

“Man vill ha möjlighet att kunna producera i säsongen, så om man har man har missat någonting så kan man agera på det snabbt och man behöver inte heller ha så stora värden uppbundna i produkter.”

- Ellen Flybäck

Företag C lyfter emellertid att tyg och andra komponenter som ingår i det färdiga plagget oftast produceras utomlands, vilket de menar är både en transport- och miljömässig utmaning med produktion i Sverige.

4.6 Avvaktande inställning till etablering av produktion i Sverige

Enligt Flybäck finns det en väldigt positiv inställning till produktion i Sverige bland svenska modeföretag, men samtidigt så påstår hon att företag ofta har svårt att motivera sig själva. Detta förklarar hon med att det råder en förändringsrädsla, och förtydligar att flera företag har en avvaktande inställning till att ändra på något som de har kunnat förlita sig på under lång tid. I samband med detta tar Flybäck upp ett exempel när hon jobbat tillsammans med ett företag för att skapa en kollektion med 100% transparens. Produkterna i kollektionen blev mycket dyrare än företagets ordinarie sortiment och företaget var därmed väldigt oroliga över hur konsumenterna skulle reagera på priserna, och att produkterna inte skulle sälja. Denna typ av oro för hur konsumenter hade reagerat på högre priser tas upp av både Företag A samt Företag B. Företag C menar att det inte hade varit ekonomiskt försvarbart att förlägga hela sin produktion i Sverige, däremot nämner de inte en rädsla för att konsumenten ska reagera negativt på försäljningspriset.

“Vi kommer aldrig kunna driva våra business och bara producera i Sverige då det kommer ju alltid vara ekonomiskt o-försvarbart...”

- Respondent på Företag C

Att företag ofta har svårt att motivera sig själva till att förändra sitt sätt att arbeta på, tror Flybäck bland annat beror på att det finns en generell uppfattning om att hållbarhet är en kostnad och inte en vinst. I relation till detta lyfter hon hållbarhet som en möjlighet till varumärkesbyggande, och förklarar att de modeföretag som jobbar med produktion i Sverige idag dels förmodligen jobbar mot ett premiumsegment, men också för att de vill ha det i sitt varumärke. Vidare upplyser Företag B att de producerar en del remake-produkter i Sverige, vid tillfället för intervjun hade de producerat ungefär 20 000 remake-plagg i Sverige under 2022, emellertid uppger respondenten på Företag B “men vi skryter ju inte om det så mycket heller”. Företag C uppger att de tidigare producerat en viss typ av plagg i Sverige, men den produktionen har nu flyttats utomlands. I dagsläget har de ett fåtal accessoarer som produceras i Sverige. Respondenten på Företag C uppger i samband med detta “det är ju heller ingenting som vi har gått ut med och kommunicerat kring”.

4.7 Framtidsutsikter för svenskproducerat mode

Enligt det tillverkande företaget är det fler nystartade modeföretag som kontaktar dem och har som mål att göra rätt från början när det gäller hållbarhet och transparens. Vid produktion i exempelvis Asien behöver modeföretag göra beställningar med höga kvantiteter, medan i Sverige är det möjligt att beställa en lägre kvantitet och på så sätt undvika överproduktion, påstår det tillverkande företaget. Vidare förklarar de att de får nya produktionsförfrågningar varje vecka och behöver till och med säga nej till vissa förfrågningar som de anser innehåller många avancerade moment, detta på grund av att kostnaden för kunden blir för hög. Det framkommer vid vidare diskussion med det Tillverkande företaget att ett eventuellt sätt att hålla nere kostnader, samt öka effektiviteten, är robotar som utför vissa moment.

Ett återkommande tema som flera respondenter diskuterar är möjligheten till automatisering av produktion. Projektet Mikrofabriker, som Flybäck projektleder, syftar till att undersöka om det med hjälp av ökad automation går att skapa en hållbar, flexibel, lönsam och mer effektiv lokal produktion. Flybäck menar att man kollar på om man kan effektivisera de monotona delarna av textilproduktion, som görs av människor idag, för att öka konkurrenskraftigheten

och finna ett rimligt kostnadsalternativ jämfört med produktion längre bort. Vidare förklarar Flybäck att en mikrofabrik är en småskalig produktionsenhet och om man vill skala upp produktionen så skapar man en ny mikrofabrik på ett annat ställe, istället för att utöka den befintliga mikrofabriken.

Ekwall menar att det vore fördelaktigt om automatiseringen ökar då arbetskostnaden per plagg har möjlighet att bli lägre, vilket kan resultera i en mer kostnadseffektiv produktion. Flybäck betonar däremot att en ökad automatisering, som exempelvis robotsymaskiner, förmodligen inte kommer kunna ersätta en sömmerska helt och hållet. Detta på grund av att det finns vissa delar av klädproduktion, som till exempel en ärmkulle i en kavaj, där det krävs en hög fingertoppskänsla. På en fråga om ekonomisk lönsamhet kopplat till produktion i Sverige svarar Företag A att det inte hade varit lönsamt att förlägga produktion i Sverige i dagsläget, men de tror att det kan bli lönsamt om utvecklingen av automation går åt rätt håll. De påstår att deras typ av plagg är mer komplicerade och kräver fingertoppskänsla, och är kanske inte något som en robotsömmerska kan sy tidigt i utvecklingen av automatiserade lösningar. Vidare försäkrar de att "det kommer säkert gå, men inte än". Det Tillverkande företaget framhåller också att robotar inte kan ersätta människan helt och hållet, men specifika moment vore fördelaktigt med tanke på att arbetet i sig orsakar mycket förslitningsskador på kroppen. Flybäck betonar att utvecklingen av automation fortfarande är i ett tidigt stadium.

"Det kommer säkert komma in robotar som hjälper till med vissa moment och så för att effektivisera och hålla nere kostnader och sådär, men det behövs ju arbetskraften också."

- Respondent på det Tillverkande företaget

En annan viktig aspekt som Flybäck talar om är flexibel automation, vilket innebär att automationen måste kunna hantera flera olika moment, då textilproduktionen inte är enformig. Någonting som fabriken gör ena veckan, är troligtvis inte detsamma som de gör veckan därpå, menar Flybäck.

5. Resultatdiskussion

I detta kapitel diskuteras studiens forskningsfrågor utifrån det empiriska resultatet för att leda till en slutsats. Utöver fynden som relaterar till studiens forskningsfrågor, diskuteras även det fynd som rör modeföretags avvaktande inställning, eftersom detta anses vara av stor betydelse för studiens syfte.

5.1 Miljömässiga utmaningar och möjligheter

En miljömässig utmaning med produktion i Sverige som lyfts av Företag C är att produktionen av tyg och andra komponenter, exempelvis dragkedjor och knappar, oftast är placerad utomlands. Detta innebär att dessa ändå behöver transporteras till Sverige, vilket skulle kunna antas genererar utsläpp som i viss mån kan likställas med utsläpp vid transport av det färdiga plagget. Företag B är också inne och berör detta ämnet i viss omfattning men resonerar mer kring att det är en stor anledning till varför produktionen är förlagd i de länder där de producerar i nuläget. Burns, Mullet och Bryant (2016) poängterar det vanligtvis korta avståndet mellan tillverkningen av material och konfektionsfabrikerna som en fördel med produktion i låglöneländer. Denna studie har avgränsats till att endast behandla produktionen relaterad till sömnad, och berör därmed inte produktion av tyg eller detaljer. Däremot anses denna utmaning ändå vara relevant för studien eftersom det av studiens resultat framgår att det är en utmaning som kopplas samman med sömnaden och utgör ett miljömässigt hinder för att förlägga sömnadsdelen av produktionen i Sverige. Resonemang kan föras kring att en lösning på detta problem är att modeföretag noga överväger från vilket land tyg, tråd och övriga detaljer produceras i och att de, i de fall där det är möjligt, väljer länder som ligger nära Sverige geografiskt. Utöver denna utmaning kunde inga andra miljömässiga utmaningar identifieras i relation till svenskproducerat mode, detta skulle bland annat kunna antas förklaras genom den vedertagna miljölagstiftning som Sverige har.

I motsats till detta visar studiens resultat ett flertal miljömässiga möjligheter med produktion i Sverige. Bland annat påpekar det Tillverkande företaget att möjligheten till att beställa lägre kvantiteter innebär både miljömässiga och ekonomiska möjligheter. Den främsta miljömässiga möjligheten som nämns i samband med låga kvantiteter är minskad överproduktion, vilket minskar risken för att produkter ska behöva brännas upp. Peters, Li och Lenzen (2021) hävdar att produkter som inte blir sålda och behöver brännas upp, samt

återkallelse av produkter på grund av låg kvalitet eller defekter, orsakar en betydande negativ miljöpåverkan. Genom studiens resultat går det att argumentera för att detta kan förhindras genom att producera i Sverige eftersom det Tillverkande företaget menar att det finns en stor möjlighet till att beställa låga kvantiteter, vilket även bekräftas av Flybäck. Det framkommer av studiens resultat att det är svårare att beställa låga kvantiteter i till exempel Kina, däremot kan detta påstående inte bekräftas eftersom det inte undersökts fullt ut i studien. Påståenden som att produktion som sker med ett stort geografiskt avstånd kan bidra till ett större lager (Foerstl, Kirchoff & Bals 2016; Hartman, Ogden & Hazen 2017), stärker emellertid detta eftersom det skulle kunna antas att det större lagret beror på att företagen behövt beställa höga kvantiteter.

Om produktion sker i Sverige menar Företag A dessutom att det är lättare att följa upp och vara uppdaterad, och förklarar att om det kommer en container med felaktiga produkter från Kina "så blir det väldigt många pengar du ska bränna upp". Det är naturligt att anta att kontrollen över produktion i länder långt bort från Sverige påverkas av svårigheter med att förstå varandra på grund av att man talar olika språk, samt av de kulturella skillnader som Rosenbloom och Larsen (2003) påpekar. Även Daniel Ekwall hävdar att företagen har bättre koll över produktionskvalitén vid svensk produktion. Vid en ökad kontroll över produktion kan det argumenteras för att det genererar en betydligt mindre negativ påverkan på miljön då möjligheten till lägre kvantiteter, lägre risk för sämre kvalitet och återkallelse av varor förväntas förekomma.

Möjligheten till bättre insyn och högre kontroll av produktion och kvalitet, tillsammans med att produktion i Sverige innebär kortare transportsträckor och därmed kortare leveranstider (Hedén & McAndrew 2005), kan anses ha en stark koppling till den flexibilitet som samtliga respondenter i denna studie tar upp. Ekwall betonar bland annat att eftersom leveranstiden är kortare vid produktion i Sverige så har modeföretag mer tid på sig att bestämma exakt hur de vill ha ett plagg, detta innebär att de har en större flexibilitet när det kommer till att möta konsumenternas efterfrågan, vilket även påpekas i tidigare forskning (MacCarthy & Atthirawong 2003; Hartman, Ogden & Hazen 2017). Studiens resultat kan indikera att flexibilitet erbjuder både miljömässiga och ekonomiska möjligheter, eftersom miljömässiga möjligheter med produktion i Sverige i vissa fall också innebär ekonomiska möjligheter. Exempelvis kan möjligheten till att producera lägre kvantiteter antas innebära en större chans att sälja alla produkter till fullpris.

Utöver detta påpekar ett flertal respondenter att korta transportsträckor är en fördel som leder till miljömässiga möjligheter. Bland annat menar Ekwall att tiden varorna transporteras kan minska från 10-12 veckor till ungefär tre dygn bara genom att förlägga produktion i Europa. Om produktionen sker i Sverige är transporttiden troligen ännu kortare, men det beror på vart i Sverige produktionen sker samt vart produkterna ska transporteras till. Flybäck framför att detta innebär att planering av kollektioner inte behöver ske lika långt i förväg som det oftast gör idag, vilket hon menar minskar risken för att företag uppskattar fel när det kommer till hur stora kvantiteter de kommer att sälja. Det är möjligt att planering av kollektioner tätare inpå tänkt försäljningsstart även bidrar till ökad träffsäkerhet gällande trender och kundernas efterfrågan.

Eftersom transporttiderna påpekas vara kortare kan produktion i Sverige även antas ge en större möjlighet till att producera i säsong om produkter säljer slut snabbare än beräknat. En aspekt av detta är möjligheten att kunna producera fler produkter, om de befintliga har sålt slut, kan anses vara betydligt bättre än att producera för många produkter från start. Detta eftersom det framgår av studiens resultat att överproduktion sammankopplas med negativ påverkan på miljön.

5.2 Ekonomiska utmaningar och möjligheter

Studiens resultat visar tydligt att den ekonomiska faktorn är en viktig del i inköpsbeslut för modeföretag, vilket även påpekas av Gadde och Jonsson (2019). Det föreligger en konkurrensfördel att producera i Kina jämfört med Sverige, bland annat på grund av låga kostnader (Statista 2021). Textilproduktion anses vara arbetsintensiv av flera av studiens respondenter (Daniel Ekwall, Ellen Flybäck, Företag A), vilket innebär att det krävs en stor mängd arbetskraft i form av personal. Detta är även något som stöds av litteratur då Fung et al. (2021) menar att textil- och modeindustrin är en arbetsintensiv industri. Ekwall menar att när det kommer till arbetsintensiva branscher så är Sverige bland de dyraste länderna i världen.

Företag A och Företag B upplevs fast beslutsamma om att produktion i Sverige är för dyrt, och deras konsumenter kommer inte att ha råd med plaggen om de är svenskproducerade. I motsats till detta menar Företag C att kostnadsaspekten är viktig, men den är inte avgörande,

utan aspekter som bland annat kvalitet och tillgång till kompetens väger tyngre. Däremot syftar Företag C i detta fallet på småskalig produktion, vilket kan antas vara en anledning till att kostnadsaspekten inte är lika viktig. Åsikter likt dessa lyfts av Johansson et al. (2019) som eventuella anledningar till att reshoring av produktion blivit mer vanligt. Däremot kan detta bedömas motsägelsefullt, eftersom resonemang kan föras kring att resursbaserade faktorer, till exempel kompetens, kan anses vara ekonomiska beslut. Då MacCarthy och Atthirawong (2003) hävdar att en god attityd från arbetstagaren är betydande för både hög produktivitet och kvalitet under produktion, kan det argumenteras för att en god arbetsmiljö och en skälig lön bidrar till högkvalitativa produkter och vilja för arbetstagaren att utveckla sin personliga kompetens. Eftersom det Tillverkande företaget anser att löneläget i Sverige är betydligt högre än i låglöneländer kan det därav diskuteras att produktion i Sverige möjligen kan generera hög kvalitet av produkter och god kompetens hos personal. Däremot bör denna koppling beaktas med försiktighet, speciellt med hänsyn till att studiens resultat motsägelsefullt visar att anledningar till att modföretag inte producerar i Sverige är just på grund av kompetensbrist, som påstås skulle kunna leda till att den kvalitet som eftersträvas inte uppnås.

Trots att den höga kostnaden vid produktion i Sverige ses som en utmaning så menar Hedén och McAndrew (2005) att produktion i hem- eller närliggande länder innebär lägre transportkostnader. Enligt Ekwall har transportkostnaden för att frakta containrar med produkter ständigt sjunkit de senaste 40 åren, däremot har pandemin Covid-19 samt blockeringen av Suez-kanalen bidragit till att denna kostnad ökat drastiskt. Även om transportkostnaden procentuellt är lägre än produktens värde, så menar Ekwall att detta “äter upp företags marginaler”. I samband med detta konstaterar han att marginalkostnaden för transport rör sig åt helt fel håll för att producera i länder långt bort. Det kan diskuteras om lägre transportkostnader till följd av svensk textilproduktion kan väga upp mot den ökade produktionskostnad som blir vid produktion i Sverige. Dessutom är det viktigt att poängtera att pandemin Covid-19 och blockeringen av Suez-kanalen är tillfälliga händelser som påverkat transportkostnader, vilket skulle kunna tyda på att liknande oförutsägbara händelser kan komma att påverka transportkostnader även i framtiden.

Som nämnt, innebär produktion i Sverige en möjlighet till att producera lägre kvantiteter. De ekonomiska möjligheter som medföljer produktion av lägre kvantiteter anses av det Tillverkande företaget vara av stor betydelse, trots att det innebär att varje produkt i sig blir

dyrare. Genom att producera lägre kvantiteter kan det antas att det finns en större chans att varje produkt säljs till fullpris, vilket skulle kunna innebära att företaget kan undvika utförsäljning av produkter som i sin tur kan ha en negativ påverkan på företagets ekonomiska resultat. Däremot är det viktigt att poängtera att ett högre produktionspris på en produkt ofta leder till ett högre försäljningspris, vilket det framkommer av studiens resultat är en negativ aspekt vid produktion i Sverige eftersom det råder en rädsla kring hur konsumenter reagerar på högre priser. Oavsett, kan resonemang föras kring att kostnadseffektiviteten vid produktion av stora kvantiteter i slutändan inte är hög, om en stor del av produkterna behöver säljas ut till lägre priser, eller brännas upp.

Förvånansvärt nog visade det sig finnas fler ekonomiska möjligheter än utmaningar. Däremot kan det diskuteras om den ekonomiska utmaning som framkom i studien, det vill säga den höga kostnaden för att producera i Sverige, väger över de ekonomiska möjligheter som studien presenterat, då det är en väsentlig faktor som kan vara avgörande vid val av produktion.

5.3 Utmaningar och möjligheter i relation till produktionskapacitet

Flybäck menar att anledningen till att det är dyrare att producera modevaror i Sverige är för att det både är dyrt och svårt att anställa människor. Det råder en brist på människor med sömnadsteknisk kunskap och även människor som faktiskt vill jobba i en sömnadsfabrik, menar Flybäck. Ekwall styrker detta genom att förklara att det finns mycket färre personer med sömnadsteknisk kunskap i Sverige idag, jämfört med på 1970-talet när det fanns gott om människor med denna typ av kunskap. De människor som jobbade inom textilproduktion på 1970-talet är inte längre aktiva på arbetsmarknaden och de har inte blivit ersatta med ny kompetent personal eftersom det inte ansågs som en framtidsbransch, menar Ekwall. Ytterligare resultat från denna studie stödjer detta påstående eftersom Företag C påstår att de inte tror att det är möjligt att flytta produktion till Sverige eftersom det inte finns tillräckligt med likvärdig kunskap som i de länder där de producerar i nuläget. Vidare menar de att de har jobbat länge med produktionsenheterna som de jobbar med och har svårt att hitta nya på grund av att de ställer höga krav. Dessa krav inkluderar tekniska funktioner som krävs för att tillverka deras produkter, samt att de kan hålla den kvalitetsnivån som deras produkter har idag. Eftersom det påstås saknas både tillräcklig kompetens och intresse för att arbeta med

klädsömnad i Sverige kan det krävas att fokus riktas mot andra lösningar. Ett mycket omtalat tillvägagångssätt i studiens empiri är möjligheten till en ökad och förbättrad automation.

Precis som Foerstl, Kirchoff och Bals (2016) menar att lokal produktion kan gynnas av innovation och tekniska framsteg, så påstår Ekwall att om man kan öka automatiseringen så blir arbetskostnaden per plagg lägre, vilket medför att det kan vara en fördel att flytta produktionen närmare. Flybäck menar att det finns mycket förbättringsutrymme när det kommer till automation inom svensk textilproduktion, framför allt när det kommer till monotona moment. Som ett exempel när en robotiserad maskin skulle kunna användas nämner hon produkter med ytterst enkla mönsterdelar, till exempel kvadratiska former där alla kanter ska överlockas (en söm som motverkar att tyget fransar sig).

Det framkommer en del invändningar mot automatisering i studiens resultat, bland annat påstår Ekwall att när något har automatiserats här så finns det stor chans att det också automatiserats utomlands. Detta har hänt i andra branscher eftersom man inser att man kan flytta den automatiserade maskinen till ett lågkostnadsland och på så sätt automatisera i billigare omgivningar, menar Ekwall. Utöver detta uttrycker Företag A en något låg framtidstro när det gäller automation under de närmsta åren, eftersom de menar att deras produkter kräver hög grad av fingertoppskänsla. Detta överensstämmer med Flybäckes påstående gällande att utvecklingen av automation inom textilbranschen fortfarande är i ett tidigt stadium. Däremot är den sammantagna tolkningen av respondenternas uppfattning kring automation att det har en god potential att skapa en mer kostnadseffektiv produktion som kan underlätta för modeföretag att ta steget till att etablera en större del av sin totala produktion i Sverige.

5.4 Modeföretags inställning till produktion i Sverige

Utöver de fynd som studien genererat kopplat till forskningsfrågorna så har ytterligare en dimension påvisats som kopplar väl till studiens syfte. Den anses vara av stor betydelse för, och ligga till grund till, modeföretags val av produktionsland. Denna dimension är den förändringsrädsla som Flybäck talar om, vilket även identifieras till viss del i modeföretagens svar. Bland annat uttrycker Företag A och Företag B en oro över hur konsumenter hade reagerat på den prishöjning som hade skett till följd av produktion i Sverige. Företag C nämner ingen oro över konsumenternas reaktion på högre priser, men framför däremot en

misstanke om att det skulle vara svårt att flytta en större mängd produktion till Sverige på grund av dels brist på produktionsenheter, men också brist på kunskap inom vissa specifika produktgrupper.

Flybäck påstår att många modeföretag har använt samma affärsmodell under väldigt lång tid, och har därmed svårt att motivera sig själva till en förändring. Oftast används motiveringen att konsumenten inte vill betala mer, som en ursäkt, men hon tror också att det handlar om att det är ett helt annat sätt att jobba på när man producerar i Sverige.

I avsnitt 4.6 nämns att Flybäck varit delaktig i ett projekt, tillsammans med ett modeföretag, vars mål var att skapa produkter med 100% transparent värdekedja. Detta projekt påpekar Flybäck gick bättre än förväntat eftersom att plaggen sålde slut snabbt, trots modeföretagets oro över hur deras konsumenter skulle reagera på det höga priset. Tidigare forskning har påvisat betydelsen av att fler och fler konsumenter är intresserade av hur deras kläder tillverkas (Swedwatch 2008), vilket möjligen skulle kunna vara en anledning till det positiva utfallet av projektet som Flybäck medverkade i. Resultatet av denna studie pekar således mot den uppfattning som Flybäck beskriver att modeföretag ofta har, nämligen att hållbarhet ses som en kostnad och inte en vinst. Detta stärks ytterligare eftersom Företag A och Företag C uppger att produktion i Sverige hade bidragit till den hållbara utvecklingen av respektive företag. Det kan tolkas att brist på erfarenhet hos svenska modeföretag, vad gäller produktion i Sverige, är en anledning till att genomförandet av att etablera en del av sin produktion i Sverige upplevs som ett hinder. Därför kan det argumenteras för att om ett eller flera större svenska modeföretag anpassar sin affärsmodell för att kunna etablera produktion i Sverige, kan det ge en domino-effekt och inspirera andra modeföretags till svenskproducerat mode, såvida det tas emot på ett bra sätt av konsumenterna. Detta påstående kräver däremot en försiktig tolkning eftersom det är en spekulation kring ett framtida utfall, dock med viss förankring i studiens resultat.

Med denna diskussion i åtanke är det även intressant att poängtera att både Företag B och Företag C uppger att de i viss mån producerat i Sverige, men att det inte är något de stoltserar med respektive kommunicerar ut till konsumenterna. Däremot, för Företag B visade sig detta innebära remake-kollektioner av plagg som redan producerats, men som visat sig vara defekta och egentligen skulle kasseras. För Företag C innebar det accessoarer av läder. Flybäck poängterar att produktion i Sverige innebär en möjlighet till varumärkesbyggande,

därav är det anmärkningsvärt att det inte är något som dessa företag lyfter fram som något som ger produkterna extra värde. Vidare uttrycker Företag C i ett annat sammanhang att de upplever en osäkerhet kring när något får kallas svenskproducerat, till exempel om sömnaden skett i Sverige men tyget kommer från ett annat land. Denna osäkerhet är en möjlig orsak till att de inte kommunicerar ut att accessoarerna är producerade i Sverige.

6. Slutsats

Syftet med studien var att undersöka hur svenska modeföretag ser på att etablera en del av sin produktion i Sverige och vilka förutsättningar som krävs för att det ska vara ekonomiskt och miljömässigt hållbart. Resultatet av studien belyser och bidrar med kunskap kring vilka förutsättningar som krävs för att möjliggöra svensk produktion inom modebranschen.

Vilka miljömässiga utmaningar och möjligheter kan identifieras med svenskproducerat mode?

Studiens resultat visar att den miljömässiga utmaning som kan identifieras med svenskproducerat mode är att material och övriga komponenter som behövs vid produktion av textila produkter ofta produceras i andra länder, vilket innebär att de behöver transporteras till Sverige för att ingå i produktion av den slutgiltiga produkten. Denna transport orsakar utsläpp som är negativa för miljön.

De miljömässiga möjligheter som identifierats med svenskproducerat mode är bland annat att det innebär kortare transportsträckor av den färdiga produkten, vilket orsakar mindre utsläpp vid transport än om produktion sker längre bort. Vidare skapar det även större flexibilitet när det gäller att möta konsumenternas efterfrågan, eftersom ledtiderna är kortare och trender kan därmed förutses med högre precision. Fler respondenter uppger att produktion i Sverige även kan öka möjligheten till att producera mindre kvantiteter, vilket gör det möjligt att undvika eventuell överproduktion och varor som inte säljs. Dessutom tyder studiens resultat på att svenskproducerat mode skulle kunna skapa större möjligheter till högre kontroll av produktion och kvalitet, detta kan förhindra eventuella defekta produkter som kan behöva återkallas eller brännas upp.

Vilka ekonomiska utmaningar och möjligheter kan identifieras med svenskproducerat mode?

Den ekonomiska utmaning med svenskproducerat mode som lyfts i studiens resultat är att Sverige har ett högt löneläge när det kommer till arbetsintensiva branscher, som textilbranschen. Med detta följer att produktion i Sverige är dyrt, vilket leder till dyrare modevaror, som konsumenterna inte förväntas uppskatta.

De i studien framkomna resultatet av ekonomiska möjligheter i relation till svenskproducerat mode inkluderar lägre kostnader vid transport, eftersom transportsträckorna är kortare. Även möjligheten att inte behöva binda produkter i lager utan kunna producera närmare tänkt försäljningsstart anses betydande. Utöver detta visar studiens resultat även att produktion i Sverige eventuellt kan innebära en större möjlighet att upptäcka eventuella produktdefekter i tid, som därmed skapar goda förutsättningar att åtgärda dessa defekter, så att produkterna kan säljas till slutkund. Detta förhindrar en eventuell ekonomisk förlust för företaget.

Vilka utmaningar och möjligheter kan identifieras med svenskproducerat mode i relation till produktionskapacitet?

Produktionskapacitet är ett av de mest omtalade ämnena i studiens empiri. Bland annat diskuteras bristen på sömnadsteknisk kompetens i Sverige vilket anses bero på att människor inte utbildat sig till sömmerskor/skräddare i lika stor uträkning som förr i tiden när produktion i Sverige var mer vanligt. Utöver detta anses det även finnas bristande intresse för att jobba i en textilfabrik i Sverige, och det är därför svårt att få tag på personal. Detta påstås bero på att arbeta med textilproduktion i Sverige inte anses vara högavlönat, även om det förhållandevis är högt jämfört med många andra länder.

Möjligheterna som framförs relaterat till produktionskapacitet innefattar automation och tekniska lösningar för att erhålla kostnadseffektiv svensk produktion. Eftersom en stor del av den textila produktionen kräver hög kompetens på grund av att den innebär många avancerade moment finns det en stor förbättringspotential inom automation. Förbättrad automation och innovativa tekniska lösningar förväntas skapa goda möjligheter att öka produktionskapaciteten i Sverige och möjliggöra en mer kostnadseffektiv produktion tack vare att arbetskostnaden per plagg blir lägre. Däremot påstås denna typ av utveckling fortfarande vara i ett tidigt stadium, enligt Flybäck.

6.1 Sammanfattning

Det förekommer onekligen utmaningar när det kommer till produktion av modevaror i Sverige. De största utmaningarna som identifierats i studiens resultat relaterar till kostnad, kunskap och produktionskapacitet, andra utmaningar som till exempel modeföretags attityd och inställning till produktion i Sverige anses också vara betydande. Trots de utmaningar som presenterats så visar resultatet av studien även ett flertal möjligheter som identifierats i

relation till textilproduktion i Sverige. Förutom att det förekommer en positiv inställning till produktion i Sverige bland modeföretagen så diskuteras flexibilitet, teknisk utveckling och automation, kortare transportsträckor och andra miljömässiga fördelar.

Således kan det konkluderas att det finns en möjlig framtid för svenskproducerat mode, även om denna framtid i nuläget kan anses vara långt bort. De förutsättningar som krävs för att möjliggöra svensk produktion inom modebranschen är kostnadseffektivitet, högre kompetens samt fortsatt teknisk utveckling för att bidra till högre automation. Dessutom krävs det ett mod hos modeföretag för att påbörja en omställning till att etablera en del av sin produktion i Sverige.

6.2 Framtida forskning

Svenskproducerat mode i modern tid är relativt outforskat inom vetenskapen och det finns stort utrymme för vidare forskning. Framförallt kan problemet med modeföretags oro kring hur konsumenter reagerar på högre priser vara relevant att studera mer djupgående, för att bidra till en mer komplett bild av hur modeföretag och konsumenter resonerar kring detta. I relation till detta kan det vara intressant att studera hur konsumenter ser på svenskproducerat mode och om de lägger stor vikt vid produktionsland, eller om andra faktorer är mer övervägande vid köp. Detta är även något som en av studiens respondenter nämnde som en intressant aspekt för att bygga vidare på utfallet av denna studie. En djupare förståelse för konsumenternas beteende i relation till detta kan bidra med kunskap om hur modeföretag bör anpassa sig efter förändrad efterfrågan, oavsett om den innebär en högre efterfrågan på svenskproducerat mode eller inte.

Eftersom det framkommer av denna studiens resultat att monotona moment inom textilproduktion anses vara lättare att automatisera, kan det vara intressant att undersöka hur automation kan implementeras i textilproduktion som rör annat än kläder. Genom att studera hur automation kan appliceras vid produktion av till exempel sängkläder eller liknande produkter som inkluderar få arbetsmoment, kan den tekniska utvecklingen gynnas och fler perspektiv kan ges på tillämpning av automatiska lösningar för den delen av textilbranschen som producerar kläder.

Vidare kan det vara av intresse att studera och fördjupa sig i hur olika tvingande element, som till exempel lagar som reglerar ansvaret hos producenter, påverkar modeföretags val av produktionsland, samt om detta förväntas bidra till att högre andel modevaror produceras i Sverige. Det skulle även kunna vara relevant att studera företag som redan producerar majoriteten av sina produkter i Sverige för att låta dem förklara vilka utmaningar och möjligheter de upplever. Det kan tänkas att ett resultat från en sådan studie skiljer sig från resultatet av denna, och det kan i sådana fall vara intressant att undersöka om företag i modebranschen, med produktion i olika länder, kan lära av varandra för att uppnå en mer hållbar produktion.

7. Referenslista

Bain, M. (2021). The Suez Canal is the linchpin in the world's trade network. *Quartz*, 26 mars. <https://qz.com/1989788/why-the-suez-canal-is-vital-to-global-trade/>

Barbieri, P., Elia, S., Fratocchi, L., & Golini, R. (2019). Relocation of second degree: Moving towards a new place or returning home? *Journal of purchasing and supply management*, 25 (3). doi: 10.1016/j.pursup.2018.12.003

Bryman, A. & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber. isbn: 9789147112074

Burns, L. D., Mullet, K. K., Bryant, N. O. (2016). *The business of fashion: designing, manufacturing, and marketing*. 5. uppl. New York, USA: Fairchild Books, an imprint of Bloomsbury Publishing Inc. isbn: 9781501315213

Cachon, G. P. & Swinney, R. (2011). The Value of Fast Fashion: Quick Response, Enhanced Design, and Strategic Consumer Behavior. *Management science*. 57 (4), ss. 778–795. doi: 10.1287/mnsc.1100.1303

Da Giau, A., Foss, N.J., Furlan, A. & Vinelli, A. (2019). Sustainable development and dynamic capabilities in the fashion industry: A multi-case study. *Corporate social-responsibility and environmental management*, 27 (3), ss.1509–1520. doi: 10.1002/csr.1891

Ericson, A. (1979). *Stagnation, kris och utveckling: strategier och utvecklingsförlopp i svenska teko-företag*. [Ny utg.], 1. uppl. Malmö: LiberLäromedel. isbn: 9140550958

European Commission (u.å.). *Textiles and clothing in the EU*. https://ec.europa.eu/growth/sectors/fashion/textiles-and-clothing-industries/textiles-and-clothing-eu_sv [2022-03-21]

Fletcher, K. (2014). *Sustainable Fashion and Textiles: Design Journeys*. Oxfordshire: Taylor & Francis Group. doi: 10.4324/9781315857930

Foerstl, K., Kirchoff, J. F. & Bals, L. (2016). Reshoring and insourcing: drivers and future research directions. *International journal of physical distribution & logistics management*, 46(5), ss. 492–515. doi: 10.1108/IJPDLM-02-2015-0045

Fung, Y.-N., Chan, H.-L., Choi T.-M. & Liu, R. (2021). Sustainable product development processes in fashion: Supply chains structures and classifications. *International journal of production economics*, vol. 231. doi: 10.1016/j.ijpe.2020.107911

Gadde, L.-E. & Jonsson, P. (2019). Future changes in sourcing patterns: 2025 outlook for the Swedish textile industry. *Journal of purchasing and supply management*, 25(3). doi: 10.1016/j.pursup.2018.12.004

Gray, J. V., Skowronski, K., Esenduran, G & Rungtusanatham, M. J. (2013). The Reshoring Phenomenon: What Supply Chain Academics Ought to know and Should Do. *The journal of supply chain management*, 49(2), ss. 27–33. doi: 10.1111/jscm.12012

Hartman, P. L., Ogden, J. A. & Hazen, B. T. (2017). Bring it back? An examination of the insourcing decision. *International journal of physical distribution & logistics management*, 47(2/3), ss. 198–221. doi: 10.1108/IJPDLM-09-2015-0220

Hedén, A. & McAndrew, J. (2005). *Modfabriken: kreativt affärsmannaskap från insidan*. Täby: Portfolio. isbn: 9163168073

Hilletoft, P., Eriksson, D., Tate, W. & Kinkel, S. (2019). Right-shoring: Making resilient offshoring and reshoring decisions. *Journal of purchasing and supply management*, 25(3). doi: 10.1016/j.pursup.2019.100540

Johansson, M., Olhager, J., Heikkilä, J., & Stentoft, J. (2019). Offshoring versus backshoring: Empirically derived bundles of relocation: drivers, and their relationship with benefits. *Journal of purchasing and supply management*, 25(3). doi: 10.1016/j.pursup.2018.07.003

Karaosman, H., Brun, A. & Morales-Alonso, G. (2016). Slow Fashion and Sustainability: The Luxury Impact. I Vecchi, A. & Buckley, C. (red.) *Handbook of Research on Global Fashion Management and Merchandising*. Hershey PA: IGI Global, ss. 468-480.

isbn: 9781522501114

Klarin, T. (2018). The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues. *Zagreb international review of economics & business*, 21(1), ss. 67–94. doi: 10.2478/zireb-2018-0005

Kinkel, S. & Maloca, S. (2009). Drivers and antecedents of manufacturing offshoring and backshoring - A German perspective. *Journal of purchasing and supply management*. 15(3), ss, 154–165. doi: 10.1016/j.pursup.2009.05.007

Larue, B. (2020). Labor issues and COVID-19. *Canadian journal of agricultural economics*. [Online] 68 (2), 231–237. doi: 10.1111/cjag.12233

MacCarthy, B.L., & Atthirawong, W. (2003). “Factors affecting location decisions in international operations – a Delphi study.” *International Journal of Operations & Production Management*, 23(7), ss. 794-818. doi: 10.1108/01443570310481568

Nationalencyklopedin (u.å.). Suezkanalen. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2022-05-07]

Naturvårdsverket (u.å.). *Dagens textila flöden – en global miljöutmaning*
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/textil/dagens-textila-floden-ar-en-global-miljoutmaning/> [2022-04-09]

Pal, R., Larsson, J., Mattila, H. & Honkala, M. (2016). *Local fashion value chains: Success factors and competitive advantages*. Borås: Högskolan i Borås, Akademin för textil, teknik och ekonomi.

Panța, N. D. (2019). Clashing Perspectives on Sustainable Development. *Studies in business and economics (Romania)*, 14(1), ss. 181–190. doi: 10.2478/sbe-2019-0014

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. 3 uppl., London: SAGE. isbn: 0761919716

Peters, G., Li, M. & Lenzen, M. (2021). The need to decelerate fast fashion in a hot climate - A global sustainability perspective on the garment industry. *Journal of cleaner production*. vol. 295. doi: 10.1016/j.jclepro.2021.126390

Rosenbloom, B. & Larsen, T. (2003). Communication in international business-to-business marketing channels: Does culture matter? *Industrial marketing management*. 32 (4), ss. 309–315. doi: 10.1016/S0019-8501(01)00202-4

Statista (u.å.). *Value of the leading global exporters by country*.

<https://www.statista.com/statistics/236397/value-of-the-leading-global-textile-exporters-by-country/> [2022-03-22]

Swedwatch (2008). *Den blinda klädimporten - Miljöeffekter från produktionen av kläder som importerats till Sverige* (rapport nr 21). Stockholm: Swedwatch.

https://swedwatch.org/wp-content/uploads/2016/12/swedwatch_-_den_blinda_kladimporten-1.pdf [2022-03-22]

Säfsten, K. & Gustavsson, M. (2019). *Forskningsmetodik: för ingenjörer och andra problemlösare*. Upplaga 1. Lund: Studentlitteratur. isbn: 9789144067421

TEKO (2020). *Coronaviruset påverkar transporter till och från Asien – så bör du som textil- och modeföretag agera*.

<https://www.teko.se/aktuellt/nyheter/coronaviruset-paverkar-transporter-till-och-fran-asien-sa-bor-du-som-textil-och-modeforetag-agera/> [2022-04-25]

United Nations (2019). *UN Launches the Drive to Highlight Environmental Cost of Staying Fashionable*. <https://news.un.org/en/story/2019/03/1035161> [2022-04-09]

Westberg, A. (2021). Boråsprofessorn: "De som inte oroar sig har inte förstått problemet". *Borås Tidning*, 3 oktober.

<https://www.bt.se/naringsliv/borasprofessorn-de-som-inte-oroar-sig-har-inte-forstatt-problemet-cf85c6a0/>

8. Figur- och tabellförteckning

Figur 1: Flödesschema för metod (egen)

Tabell 1: Översikt av studiens urval (egen)

9. Bilagor

Bilaga 1. Intervjuguide sakkunnig

Inledande frågor:

- Namn, yrke
- Hur länge har du jobbat/forskat inom branschen?

Den textila värdekedjan:

- Vad kännetecknar en typisk textil värdekedja idag, enligt dig?
- Många företag som tidigare valt att förlägga produktion i låglöneländer väljer idag att flytta tillbaka sin produktion till hemlandet eller närliggande länder, vilka aspekter tror du påverkar ett sådant beslut?

Produktion i Sverige:

Nu går vi över till frågor som handlar mer om lokal produktion. Vi har upptäckt att begreppet lokal produktion inte riktigt definieras tydligt i litteratur idag, **och därför är vår första fråga hur ni/du tolkar begreppet?**

Eftersom att det inte finns en tydlig definition har vi istället valt att benämna den typen av lokal produktion som vi diskuterar idag för **produktion i Sverige**, för att det inte ska finnas utrymme för att tolka begreppet fel.

- Om vi pratar om de modeföretag som enbart producerar i Sverige, vad tror du ligger till grund för det?
- Vad kan du identifiera för möjligheter i relation till produktion i Sverige?
- Vad kan du identifiera för utmaningar i relation till produktion i Sverige?

Riktade frågor baserat på den sakkunniges ämnesområde:

Daniel Ekwall:

- Du har ju bred kunskap om logistik, vad skulle du säga att det finns för logistikproblem- eller utmaningar i relation till produktion i låglöneländer?
- Hur kan dessa problem/utmaningar förhindras/minska om ett modeföretag väljer att producera i hem- eller närliggande länder?

- Finns det andra risker relaterat till logistik vid produktion i hem- eller närliggande länder?

Ellen Flybäck:

- Du är ju som sagt projektledare för projektet Mikrofabriker, kan du berätta lite mer om vad det går ut på?
- Vad är din uppfattning om den kapacitet för textilproduktion som finns i Sverige?
- På vilket sätt tror du att automation kan bidra till den svenska textilproduktionen?

Bilaga 2. Intervjuguide modeföretag

Inledande frågor:

- Vad är din roll på företaget?
- Hur många anställda är ni totalt inom bolaget?

Hållbar utveckling:

- Vad är din uppfattning om din arbetsplats inställning till hållbar utveckling?
- Hur arbetar ni med hållbar utveckling?
- När det kommer till produktion, hur har ni anpassat den eller vilka åtgärder har ni tagit för att bidra till hållbar utveckling?

Produktion idag:

- I vilken land/världsdel sker er huvudsakliga produktion idag?
- Sker produktionen endast på denna plats, eller även på andra ställen?
- Vad är orsaken till att produktionen sker i detta land/denna världsdel?
- När det kommer till produktion, vilka faktorer anser du att din arbetsplats tycker är viktigast?

Produktion i Sverige:

Nu går vi över till frågor som handlar mer om lokal produktion. Vi har upptäckt att begreppet lokal produktion inte riktigt definieras tydligt i litteratur idag, **och därför är vår första fråga hur ni/du tolkar begreppet?**

Eftersom att det inte finns en tydlig definition har vi istället valt att benämna den typen av lokal produktion som vi diskuterar idag för **produktion i sverige**, för att det inte ska finnas utrymme för att tolka begreppet fel.

- Har ni fört/har du varit delaktig i diskussioner kring att etablera produktion i Sverige?
  - Om nej, anser du att det finns ett behov av att ha en diskussion kring detta?
  - Om ja, handlar det om enstaka kollektioner/produkter, eller helt och hållet förlägga produktionen i Sverige?
    - Om enstaka kollektioner, hur många pieces?
    - Ungefär hur stora ordrar lägger ni för “vanligt” sortiment i dagsläget, grov uppskattning?

- Finns det i dagsläget en plan på etablering av svensk produktion?
  - Om nej, vad beror det på?
  - Om ja, av vilken anledning väljer ni att etablera produktion i Sverige?
    - När kommer produktion etableras i Sverige? (om hur många år tex)

- Vilka utmaningar kan ni identifiera i relation till etablering av svensk produktion?
- Tror du att det skulle kunna vara ekonomiskt gynnsamt för ert företag att etablera svensk produktion?
- Vilka möjligheter kan ni identifiera i relation till etablering av produktion i Sverige?
- Anser du att produktion i Sverige bidrar till en den hållbara utvecklingen av ert företag?
  - Om nej, av vilken anledning?
  - Om ja, hur/vad tror du om framtiden - kommer ni att etablera produktion i Sverige?
- Vilka faktorer anser du att ni behöver ta hänsyn till vid planering av etablering av produktion i Sverige?

Bilaga 3. Intervjuguide tillverkande företag

Inledande frågor

- Vill du introducera dig själv och vad du har för roll här?
- Hur länge har du jobbat med textilproduktion?
- När startades ert företag?
- Hur många anställda är ni?

Den textila värdekedjan

- Vad kännetecknar den textila värdekedjan för dig?
- Många företag som tidigare valt att förlägga produktion i låglöneländer väljer idag att flytta tillbaka sin produktion till hemlandet eller närliggande länder, vilka aspekter tror du påverkar ett sådant beslut?

Nu går vi över till frågor som handlar mer om lokal produktion. Vi har upptäckt att begreppet lokal produktion inte riktigt definieras tydligt i litteratur idag, **och därför är vår första fråga hur ni/du tolkar begreppet?**

Eftersom att det inte finns en tydlig definition har vi istället valt att benämna den typen av lokal produktion som vi diskuterar idag för **produktion i sverige**, för att det inte ska finnas utrymme för att tolka begreppet fel.

Produktion i Sverige förr

- Hur skulle du definiera begreppet lokal produktion?
- Vad tror du är den största skillnaden på svensk produktion idag jämfört med hur det var förr?

Produktion i Sverige idag

- Generellt, hur skulle du säga att intresset för produktion i Sverige ser ut hos svenska modeföretag?
- Ett av de största hindren för produktion i Sverige som vi förstått under arbetet är att det är mycket dyrare, vilket såklart är helt rimligt, men: Vad skulle ni säga att det är för faktorer som gör det dyrare att producera i Sverige?

- Vilka miljömässiga hinder kan ni identifiera med er produktion, eller produktion i Sverige generellt?
- Vilka miljömässiga möjligheter kan ni identifiera med er produktion, eller produktion i Sverige generellt?

Kapacitet

- Kapacitetsmässigt, har ni någon begränsning på hur stora order ni kan ta emot?
- Om vi diskuterar sömnadskunskap, anser ni att det finns tillräckligt många personer med tillräcklig kunskap?

Framtid

Det pratas en del om automation i textilbranschen och att det eventuellt kan bidra till en mer effektiv textilproduktion i Sverige, genom att man ersätter sömmerskor med robotar

- Vad dina tankar kring detta?
- Hur tror du att framtiden kommer att se ut i relation till automatisering?
- Tror du att en förbättrad automatisering är nödvändig för att kunna öka den svenska textilproduktionen?
- Hur många år tror du att det kommer att krävas innan vi har en förbättrad automatisering för att kunna skala upp den svenska textilproduktionen?